Lekce 8: Textové soubory II – CSV tabulka

Python pro GIS - Profesionální práce s tabulkami

Vojtěch Barták, FŽP ČZU Praha

2025-10-20

Table of contents

1	Cíle lekce					
2	Co je CSV formát? 2.1 Comma-Separated Values 2.2 Proč CSV? 2.3 Problém s ručním parsováním					
3	Modul csv - základy 3.1 Import modulu					
4	DictReader - práce se slovníky4.1 Problém s indexy4.2 csv.DictReader()4.3 Praktické použití					
5	Zápis CSV 5.1 csv.writer()	8 8				
6	6.2.2 Krok 2: Výpočet hustoty	9				
		$\frac{10}{11}$				

		6.2.5 Krok 5: Export do CSV													. .	12
	6.3	Kompletní program														12
7	Propojení s GIS workflow 13															
	7.1	Export atributové tabulky z ArcGIS														13
	7.2	Typický GIS workflow														13
	7.3	Příklad: Zpracování bodů zájmu														14
8	Prak	tická cvičení														15
	8.1	Cvičení 1: Statistiky okresů														15
	8.2	Cvičení 2: Agregace podle kraje														16
9	Shrn	nutí														17
	9.1	Co jsme se naučili														17
	9.2	Co bude příště?														
10	Dom	nácí úkol - příprava na test														17
		Varianta A (povinná - základní)														17
		Varianta B (příprava na test - pokročilá) .														
	10.3	Varianta C (výzva - jako na testu)														18
11	Chea	atsheet														20
12	Pozr	námky pro vyučujícího														22
		Běžné chyby studentů														
		Časový plán (90 min)														
		Klíčové momenty														
		12.3.1 DictReader vs reader (30-45 min):														
		12.3.2 newline=',' (45-60 min):														
		12.3.3 GIS workflow (80-90 min):														
	12.4	Rizika														
	12.5	Tipy														24
	12.6	Příprava na test (důležité!)														24
	12.7	Materiály k přípravě														24

1 Cíle lekce

Po absolvování této lekce budete umět:

- Rozumět formátu CSV a jeho problémům
- Používat modul csv pro čtení a zápis
- Pracovat s csv.reader() a csv.DictReader()
- Zapisovat pomocí csv.writer() a csv.DictWriter()
- Zpracovávat reálná data s hlavičkami
- Propojit CSV data s GIS workflow
- Kombinovat funkce z math_utils s CSV daty

Časová dotace: 90 minut

2 Co je CSV formát?

2.1 Comma-Separated Values

CSV = Comma-Separated Values (hodnoty oddělené čárkou)

Příklad CSV souboru:

Okres, Populace, Rozloha Praha, 1300000, 496 Brno, 380000, 230 Ostrava, 290000, 214

Struktura: - První řádek = **hlavička** (názvy sloupců) - Další řádky = **data** - Hodnoty oddělené **čárkou** (nebo středníkem, tabulátorem...)

2.2 Proč CSV?

Výhody: - Jednoduchý textový formát - Otevřete v Excelu, LibreOffice, Google Sheets - Malá velikost souboru - Univerzální - funguje všude - **ArcGIS umí exportovat atributové tabulky jako CSV!**

Nevýhody: - Žádné formátování (barvy, tučné písmo...) - Jeden list (na rozdíl od Excelu)

2.3 Problém s ručním parsováním

Co když máte čárku v datech?

```
Jméno, Věk, Adresa
Jan Novák, 25, Hlavní 1, Praha
```

Pokus o split(","):

```
casti = radek.split(",")
# ['Jan Novák', '25', 'Hlavní 1', ' Praha']
# 4 části místo 3! CHYBA!
```

Řešení: Použít modul csv, který řeší tyto komplikace!

3 Modul csv - základy

3.1 Import modulu

import csv

3.2 Čtení CSV - csv.reader()

Soubor okresy.csv:

Okres,Populace,Rozloha Praha,1300000,496 Brno,380000,230 Ostrava,290000,214

Čtení:

```
import csv

with open("okresy.csv", "r", encoding="utf-8") as soubor:
    reader = csv.reader(soubor)

for radek in reader:
    print(radek)
```

Výsledek:

```
['Okres', 'Populace', 'Rozloha']
['Praha', '1300000', '496']
['Brno', '380000', '230']
['Ostrava', '290000', '214']
```

```
♀ csv.reader() vrací SEZNAMY
```

Každý řádek je seznam stringů. Čísla musíte převádět pomocí int() nebo float().

3.3 Zpracování s hlavičkou

```
import csv

with open("okresy.csv", "r", encoding="utf-8") as soubor:
    reader = csv.reader(soubor)

    hlavicka = next(reader)  # Přeskočit první řádek
    print(f"Sloupce: {hlavicka}")

for radek in reader:
    okres = radek[0]
    populace = int(radek[1])
    rozloha = float(radek[2])

    hustota = populace / rozloha
    print(f"{okres}: {hustota:.1f} obyvatel/km²")
```

Výsledek:

```
Sloupce: ['Okres', 'Populace', 'Rozloha']
```

Praha: 2621.0 obyvatel/km² Brno: 1652.2 obyvatel/km² Ostrava: 1355.1 obyvatel/km²

4 DictReader - práce se slovníky

4.1 Problém s indexy

```
okres = radek[0]  # Co je na indexu 0? Není jasné!
populace = radek[1]  # Co je na indexu 1?
```

Lepší: Používat názvy sloupců místo indexů!

4.2 csv.DictReader()

```
import csv

with open("okresy.csv", "r", encoding="utf-8") as soubor:
    reader = csv.DictReader(soubor)

for radek in reader:
    print(radek)
```

Výsledek:

```
{'Okres': 'Praha', 'Populace': '1300000', 'Rozloha': '496'}
{'Okres': 'Brno', 'Populace': '380000', 'Rozloha': '230'}
{'Okres': 'Ostrava', 'Populace': '290000', 'Rozloha': '214'}
```

■ DictReader vrací SLOVNÍKY

Každý řádek je **slovník** s klíči podle hlavičky!

```
radek['Okres'] # "Praha"
radek['Populace'] # "1300000" (string!)
```

4.3 Praktické použití

```
    Kdy použít DictReader?
    VŽDY, pokud má CSV hlavičku!
    Výhody: - Čitelnější kód - Nezáleží na pořadí sloupců - Méně chyb
```

5 Zápis CSV

5.1 csv.writer()

```
import csv

data = [
    ['Okres', 'Populace', 'Hustota'],
    ['Praha', 1300000, 2621],
    ['Brno', 380000, 1652],
    ['Ostrava', 290000, 1355]
]

with open("vysledky.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as soubor:
    writer = csv.writer(soubor)

for radek in data:
    writer.writerow(radek)
```

```
newline='' je DŮLEŽITÉ!

Bez newline='' se v některých systémech (Windows) přidávají prázdné řádky:

with open("soubor.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as f:

VŽDY přidávejte newline='' při zápisu CSV!
```

5.2 csv.DictWriter() - doporučeno!

```
writer = csv.DictWriter(soubor, fieldnames=fieldnames)
writer.writeheader() # Zapíše hlavičku
writer.writerows(okresy) # Zapíše všechny řádky
```

Výsledný soubor:

nazev,populace,hustota Praha,1300000,2621 Brno,380000,1652 Ostrava,290000,1355

6 Praktická úloha - kompletní workflow

6.1 Zadání

Máte soubor okresy.csv:

Okres, Populace, Rozloha, Kraj Praha, 1300000, 496, Praha Brno, 380000, 230, Jihomoravský Ostrava, 290000, 214, Moravskoslezský Plzeň, 170000, 261, Plzeňský Liberec, 103000, 106, Liberecký

Úkoly: 1. Načíst data pomocí DictReader 2. Pro každý okres vypočítat hustotu obyvatel 3. Najít okresy s hustotou > 1000 obyvatel/km² 4. Seřadit okresy podle hustoty (použijte bubble_sort z math_utils!) 5. Uložit výsledky do nového CSV

6.2 Řešení krok za krokem

6.2.1 Krok 1: Načtení dat

```
import csv

okresy = []

with open("okresy.csv", "r", encoding="utf-8") as soubor:
    reader = csv.DictReader(soubor)

for radek in reader:
    okres = {
        'nazev': radek['Okres'],
        'populace': int(radek['Populace']),
        'rozloha': float(radek['Rozloha']),
        'kraj': radek['Kraj']
    }
    okresy.append(okres)

print(f"Načteno {len(okresy)} okresů")
```

6.2.2 Krok 2: Výpočet hustoty

```
# Přidání hustoty k datům
for okres in okresy:
    okres['hustota'] = okres['populace'] / okres['rozloha']

# Výpis
for o in okresy:
    print(f"{o['nazev']}: {o['hustota']:.1f} obyvatel/km²")
```

6.2.3 Krok 3: Filtrace

```
huste_okresy = []

for okres in okresy:
    if okres['hustota'] > 1000:
        huste_okresy.append(okres)

print(f"\n0kresy s hustotou > 1000:")
for o in huste_okresy:
    print(f" {o['nazev']}: {o['hustota']:.1f}")
```

6.2.4 Krok 4: Třídění pomocí math_utils

```
import math_utils
# Problém: bubble_sort třídí seznamy čísel, ne slovníky!
# Řešení: Vytvoříme seznam (hustota, okres) a seřadíme
data_k_trideni = []
for okres in okresy:
    data_k_trideni.append((okres['hustota'], okres))
# Vlastní bubble sort pro tuto úlohu
def bubble_sort_okresy(data):
    """Seřadí okresy podle hustoty (sestupně)."""
    serazene = data.copy()
    for i in range(len(serazene)):
        for j in range(len(serazene) - 1 - i):
            if serazene[j][0] < serazene[j + 1][0]: # Porovnání hustot</pre>
                serazene[j], serazene[j + 1] = serazene[j + 1], serazene[j]
    return serazene
serazene = bubble_sort_okresy(data_k_trideni)
# Extrahovat okresy
serazene_okresy = [okres for hustota, okres in serazene]
```

```
i Jednodušší řešení v praxi

V reálných programech byste použili:

okresy.sort(key=lambda x: x['hustota'], reverse=True)

Ale pro výukové účely je dobré ukázat, jak přizpůsobit bubble_sort!
```

6.2.5 Krok 5: Export do CSV

```
with open("okresy_s_hustotou.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as soubor:
    fieldnames = ['nazev', 'populace', 'rozloha', 'kraj', 'hustota']
    writer = csv.DictWriter(soubor, fieldnames=fieldnames)

writer.writeheader()
    writer.writerows(serazene_okresy)

print("\nVýsledky uloženy do okresy_s_hustotou.csv")
```

6.3 Kompletní program

```
import csv
# 1. Načtení dat
okresv = []
with open("okresy.csv", "r", encoding="utf-8") as soubor:
    reader = csv.DictReader(soubor)
    for radek in reader:
        okres = {
            'nazev': radek['Okres'],
            'populace': int(radek['Populace']),
            'rozloha': float(radek['Rozloha']),
            'kraj': radek['Kraj']
        }
        okresy.append(okres)
# 2. Výpočet hustoty
for okres in okresy:
    okres['hustota'] = okres['populace'] / okres['rozloha']
# 3. Filtrace
huste_okresy = [o for o in okresy if o['hustota'] > 1000]
# 4. Třídění (sestupně podle hustoty)
def bubble_sort_okresy(data):
    serazene = data.copy()
    for i in range(len(serazene)):
        for j in range(len(serazene) - 1 - i):
```

7 Propojení s GIS workflow

7.1 Export atributové tabulky z ArcGIS

V ArcGIS Pro můžete exportovat atributovou tabulku:

- 1. Pravý klik na vrstvu \rightarrow Open Attribute Table
- 2. Menu \rightarrow Export \rightarrow Export Table
- 3. Vybrat formát: CSV nebo dBASE

Výsledek: CSV soubor s atributy vrstvy!

7.2 Typický GIS workflow

```
ArcGIS Pro
(Feature class)
Export
```

```
Python

Zpracování
(výpočty,
statistiky)

Python

Nový CSV

Import

ArcGIS Pro
(nová vrstva)
```

7.3 Příklad: Zpracování bodů zájmu

```
Soubor z ArcGIS: pois.csv

OBJECTID, Name, Type, X, Y

1, Restaurace A, restaurant, 14.4208, 50.0875

2, Restaurace B, restaurant, 14.4212, 50.0880

3, Kavárna C, cafe, 14.4198, 50.0868
```

Python zpracování:

```
import csv

# Načtení
pois = []
with open("pois.csv", "r", encoding="utf-8") as f:
    reader = csv.DictReader(f)
    for row in reader:
        pois.append({
```

Zpět do ArcGIS: 1. **Add Data** \rightarrow vybrat restaurace.csv 2. **Display XY Data** \rightarrow nastavit X, Y sloupce 3. **Export Features** \rightarrow uložit jako shapefile/geodatabase

- Výhoda tohoto přístupu
 - Rychlé zpracování velkých dat
 - Opakovatelné (skript můžete spustit znovu)
 - Kombinuje sílu Pythonu s vizualizací ArcGIS
 - Můžete použít vlastní funkce (math utils!)

8 Praktická cvičení

8.1 Cvičení 1: Statistiky okresů

Použijte soubor okresy.csv a vytvořte program, který:

- 1. Načte data pomocí DictReader
- 2. Vypočítá pro každý okres:
 - Hustotu obyvatel

- Zda je "velký" (populace > 200 000)
- 3. Spočítá statistiky:
 - Průměrnou hustotu
 - Počet velkých okresů
 - Celkovou populaci
- 4. Uloží výsledky do statistiky_okresu.csv:

```
nazev,populace,rozloha,hustota,velky
Praha,1300000,496,2621.0,True
Brno,380000,230,1652.2,True
```

8.2 Cvičení 2: Agregace podle kraje

Vytvořte program, který:

- 1. Načte okresy.csv
- 2. Seskupí okresy podle kraje
- 3. Pro každý kraj vypočítá:
 - Celkovou populaci
 - Celkovou rozlohu
 - Průměrnou hustotu
- 4. Uloží do kraje_agregace.csv:

```
Kraj, Celkova_populace, Celkova_rozloha, Prumerna_hustota
Praha, 1300000, 496, 2621.0
Jihomoravský, 380000, 230, 1652.2
```

Nápověda pro agregaci:

```
kraje = {}
for okres in okresy:
    kraj = okres['kraj']
    if kraj not in kraje:
        kraje[kraj] = []
    kraje[kraj].append(okres)
```

9 Shrnutí

9.1 Co jsme se naučili

```
CSV formát - struktura, výhody, problémy csv.reader() - čtení CSV jako seznamy csv.DictReader() - čtení CSV jako slovníky (doporučeno!) csv.writer() - zápis CSV csv.DictWriter() - zápis CSV ze slovníků (doporučeno!) newline='' - důležité pro správný zápis GIS workflow - export z ArcGIS → Python → import zpět Propojení s funkcemi - kombinace CSV s math_utils
```

9.2 Co bude příště?

Příští týden: TEST!

Test bude obsahovat: - **Písemná část** - pochopení kódu, doplňování - **Praktická část** - zpracování CSV souboru s použitím funkcí

Za 2 týdny: OOP (Objektově orientované programování) - Třída Pes - Propojení s ArcPy objekty - Příprava na práci s geometriemi

10 Domácí úkol - příprava na test

10.1 Varianta A (povinná - základní)

Vytvořte soubor teploty_mesic.csv:

```
Den, Teplota, Srazky
1,15,0
2,18,5
3,22,0
4,19,12
5,16,8
```

Napište program, který: 1. Načte data pomocí DictReader 2. Vypočítá: - Průměrnou teplotu - Celkové srážky - Den s nejvyšší teplotou 3. Uloží statistiky do vysledky_pocasi.txt:

Statistiky počasí

Průměrná teplota: 18.0°C Celkové srážky: 25 mm Nejteplejší den: 3 (22°C)

10.2 Varianta B (příprava na test - pokročilá)

Vytvořte modul csv_utils.py s funkcemi:

Použijte tyto funkce v hlavním programu!

10.3 Varianta C (výzva - jako na testu)

Máte zakaznici.csv:

```
ID, Jmeno, Vek, Utrata
1, Jan Novák, 25, 1500
2, Marie Svobodová, 32, 2300
3, Petr Dvořák, 28, 1800
4, Jana Nováková, 45, 3200
```

Napište program, který: 1. Načte data 2. Vypočítá průměrnou útratu 3. Najde zákazníky s útratou nad průměr 4. Seřadí je podle útraty (použijte vlastní třídící funkci!) 5. Uloží do

vip_zakaznici.csv s přidaným sloupcem Kategorie: - "VIP" pokud útrata > $2\times$ průměr - "Premium" pokud útrata > průměr - "Standard" jinak

Struktura programu: - zakaznici_utils.py - funkce pro zpracování - main.py - hlavní program

19

11 Cheatsheet

```
import csv
# === ČTENÍ CSV ===
# S csv.reader() - seznam
with open("data.csv", "r", encoding="utf-8") as f:
    reader = csv.reader(f)
   hlavicka = next(reader) # Přeskočit hlavičku
    for radek in reader:
        # radek je seznam ['Praha', '1300000', ...]
# S DictReader - slovník (DOPORUČENO!)
with open("data.csv", "r", encoding="utf-8") as f:
    reader = csv.DictReader(f)
    for radek in reader:
        # radek je slovník {'Okres': 'Praha', ...}
        nazev = radek['Okres']
        populace = int(radek['Populace'])
# === ZÁPIS CSV ===
# S csv.writer()
with open("vysledky.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as f:
    writer = csv.writer(f)
    writer.writerow(['Sloupec1', 'Sloupec2']) # Hlavička
    writer.writerow(['hodnota1', 'hodnota2'])  # Data
# S DictWriter() - DOPORUČENO!
data = [
    {'nazev': 'Praha', 'hodnota': 100},
    {'nazev': 'Brno', 'hodnota': 200}
with open("vysledky.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as f:
    fieldnames = ['nazev', 'hodnota']
    writer = csv.DictWriter(f, fieldnames=fieldnames)
    writer.writeheader()
                            # Zapíše hlavičku
    writer.writerows(data) # Zapíše všechny řádky
# === PŘEVODY ===
radek['Populace']
                              # "1300000" (string!)
                       # 1300000 (int)
int(radek['Populace'])
```

```
float(radek['Rozloha']) # 496.0 (float)

# === DÛLEŽITÉ ===
# VŽDY: encoding="utf-8"
# VŽDY při zápisu: newline=''
# DictReader/DictWriter > reader/writer
```

12 Poznámky pro vyučujícího

12.1 Běžné chyby studentů

```
# 1. Zapomínají newline=''
with open("data.csv", "w", encoding="utf-8") as f: # Chyba - prázdné řádky!
# Správně:
with open("data.csv", "w", encoding="utf-8", newline='') as f:
# 2. Nepoužívají DictReader
reader = csv.reader(f)
for radek in reader:
    okres = radek[0] # Co je na indexu 0? Není jasné!
# Správně:
reader = csv.DictReader(f)
for radek in reader:
    okres = radek['Okres'] # Jasné!
# 3. Zapomínají převést na číslo
populace = radek['Populace'] # "1300000" (string!)
hustota = populace / rozloha # CHYBA!
# Správně:
populace = int(radek['Populace'])
# 4. Chybný fieldnames
fieldnames = ['nazev', 'populace']
writer = csv.DictWriter(f, fieldnames=fieldnames)
writer.writerow({'jmeno': 'Praha', 'pocet': 1000}) # CHYBA - neexistující klíče!
# 5. Zapomínají writeheader()
writer = csv.DictWriter(f, fieldnames=fieldnames)
writer.writerows(data) # Chybí hlavička!
# Správně:
writer.writeheader()
writer.writerows(data)
```

12.2 Časový plán (90 min)

Čas	Obsah
0-15 min	CSV formát, problémy, modul csv
$15-30 \min$	csv.reader(), zpracování
$30\text{-}45~\mathrm{min}$	DictReader - lepší způsob
$45-60 \min$	Zápis - writer, DictWriter
$60-80 \min$	Praktická úloha - kompletní workflow
$80\text{-}90~\mathrm{min}$	GIS propojení, příprava na test

12.3 Klíčové momenty

12.3.1 DictReader vs reader (30-45 min):

- DŮLEŽITÉ: Zdůraznit, že DictReader je lepší
- Ukázat rozdíl na projektoru vedle sebe
- Říct: "V praxi používejte vždy DictReader pokud máte hlavičku"

12.3.2 newline='' (45-60 min):

- Vysvětlit proč je potřeba
- Ukázat příklad ŠPATNÉHO výstupu bez newline
- Říct: "Zapamatujte si: při zápisu CSV = vždy newline='"

12.3.3 GIS workflow (80-90 min):

- Motivace pro test příští týden
- Ukázat diagram: Export \rightarrow Python \rightarrow Import
- Zdůraznit: "Tohle budete dělat v ArcPy!"
- Říct: "Test bude podobný CSV + funkce + výpočty"

12.4 Rizika

1. DictReader může být matoucí (20 min místo 15)

- Řešení: Praktické ukázky, porovnání s reader()
- Nechat studenty experimentovat

2. Třídění slovníků je složité (Krok 4)

- Řešení: Ukázat jednodušší verzi se sort (key=...)
- Říct: "Na testu nebude třídění slovníků, jen seznamů čísel"

• Alternativně přeskočit a dát jako bonusový úkol

3. Studenti nestihnou celou úlohu

- Řešení: Kroky 1-3 společně, 4-5 jako domácí úkol
- Mít připravené řešení na sdílení

12.5 Tipy

- Vytvořte okresy.csv předem a sdílejte se studenty
- Ukažte Excel vedle Pythonu ať vidí, že jde o stejná data
- Zdůrazněte DictReader = vždy když máte hlavičku
- GIS propojení: "V ArcPy budete exportovat tabulky, zpracovávat, importovat zpět přesně tohle!"
- Před koncem připomeňte: "Příští týden TEST!"

12.6 Příprava na test (důležité!)

Co bude na testu: - Čtení CSV pomocí DictReader - Zpracování dat (výpočty, filtrace) - Použití funkcí (vlastních nebo z modulu) - Zápis výsledků do nového CSV - Pochopení kódu (co dělá tento program?)

Co NEBUDE: - Složité algoritmy (třídění slovníků) - OOP (to až po testu) - ArcPy (to až později)

Doporučení studentům: - Projděte si všechny domácí úkoly - Zopakujte funkce (math_utils) - Procvičte DictReader a DictWriter - Zkuste si vytvořit vlastní CSV a zpracovat ho

12.7 Materiály k přípravě

Soubor okresy.csv s ukazkovymi daty
Soubor teploty_mesic.csv pro domácí úkol
Řešení všech cvičení
Ukázkový test - připravit pro příští týden!
Diagram GIS workflow (export \rightarrow Python \rightarrow import)